

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 59

van **STEFAAN SINTOBIN**

datum: 12 oktober 2022

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Tuinbouwsector – Ondersteuning Vlaamse Regering

Op 14 april 2022 stelde ik toenmalig landbouwminister Hilde Crevits schriftelijke vragen over de situatie in de Vlaamse tomatensector. Toen al was de sector slachtoffer van de hoge gasprijzen, en hadden meerdere bedrijven te kampen met grote liquiditeitsproblemen. In de eerste maanden van 2022 werd zo tot wel de helft minder trostomaten aangeleverd dan in 2021. Ondertussen stijgen de energieprijzen nog altijd tot nooit geziene waarden en blijft de situatie steeds kritischer worden.

In haar antwoord op schriftelijke vraag nr. 563 gaf de minister toen aan dat sinds de start van deze legislatuur 6,4 miljoen euro steun uitbetaald was aan tomatentelers, waarvan 5,6 miljoen euro voor energiebesparende of emissiereducerende investeringen. Ook werd voor de investering in ledverlichting in een serre tot dan deze legislatuur 1,3 miljoen euro steun uitbetaald aan tomatentelers. Bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) werden tot en met 25 april 2022 in totaal 387 aanvragen ingediend voor een overbruggingskrediet voor een totaal kredietbedrag van 49.711.000 euro. De minister gaf in haar antwoord toen ook aan dat ze gevraagd had om de investeringscode 'energiescherm/schermdoek' toe te voegen aan de lijst van de steuncategorie '40 procent steun voor investeringen die een bovengemiddelde bijdrage leveren aan de klimaatmitigatie met een aantoonbare CO2-reductie'.

Zoals eerder aangegeven kreunen de kwekers van tomaten, maar ook van onder andere. komkommers, paprika's en courgettes onder de torenhoge energieprijzen. Momenteel zou slechts vijf tot tien procent van de tomatentelers aangeven verder te doen zoals voorheen. Winkelketen Delhaize gaf al aan daarvoor in het buitenland op zoek te gaan naar alternatieven, voornamelijk in Zuid-Europa en Noord-Afrika. Bij de landbouworganisaties klinkt het dat de gevolgen dramatisch zijn, niet alleen door het inkomensverlies, daarnaast is er ook de bijkomende schrik om schapruimte te verliezen in de supermarkten. Door de huidige onzekerheid lijkt ook 2023 reeds erg lastig te worden.

1. Hoeveel aanvragen voor energiebesparende investeringen werden door het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) tot dusver in 2022 ondersteund? Over welk totaalbedrag gaat het concreet? Hoe verhouden die cijfers zich tot (dezelfde periodes in) de vorige jaren van deze legislatuur? Hoe verklaart de minister die evolutie?
2. Hoeveel aanvragen werden in 2022 tot dusver bij VLAIO ingediend voor een overbruggingskrediet, en over welk totaal kredietbedrag gaat dit? Hoe verhouden die cijfers zich tot (dezelfde periodes in) de vorige jaren van deze legislatuur? Hoe verklaart de minister die evolutie?
3. Hoeveel land- en tuinbouwers investeerden sinds het antwoord van minister Crevits op schriftelijke vraag nr. 563 al in energieschermen/schermdoeken, en kregen

daarvoor financiële steun? Over welk totaalbedrag gaat het? Hoeveel van de bedrijfsleiders in die bedrijven waren jonger dan 41 jaar, waardoor hun bedrijf kon genieten van tien procent extra steun? Hoe evalueert de minister die cijfers? Werd de toevoeging van de nieuwe investeringscode desgevallend genoeg medegedeeld/bekendgemaakt?

4. Kan de minister een overzicht geven van de evolutie van het aantal courgette-, komkommer- en paprikatelers in Vlaanderen sinds 2005? Graag een opdeling per provincie.
5. Kan de minister een overzicht geven van de evolutie van het volume in Vlaanderen geteelde courgettes, komkommers en paprika's sinds 2005? Graag een opdeling per provincie.
6. Kan de minister een overzicht geven van de evolutie van het volume geïmporteerde courgettes, komkommers en paprika's sinds 2010? Graag een overzicht van de top-5 van importlanden.
7. Kan de minister een overzicht geven van de evolutie van het volume geëxporteerde courgettes, komkommers en paprika's sinds 2010? Graag een overzicht van de top-5 van exportlanden.
8. Hoe evalueert de minister de evoluties in de cijfers uit deelvragen 4 tot en met 7? Acht hij een aanpassing van het beleid nodig, of zijn die evoluties volgens hem wenselijk?

ANTWOORD

op vraag nr. 59 van 12 oktober 2022

van **STEFAN SINTOBIN**

1. In 2022 werden bij het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) tot dusver 1.723 investeringen geselecteerd die te maken hebben met energiebesparing. Dit vertegenwoordigt een selectiebedrag van ruim 15 miljoen euro.

Wanneer de landbouwers deze investeringen hebben uitgevoerd en voldoen aan de voorwaarden, kunnen ze hun betalingsaanvraag indienen om hun steun te ontvangen.

In onderstaande tabel wordt de evolutie van het aantal geselecteerde energiebesparende investeringen gedurende de voorbije 5 jaar weergegeven.

jaar	aantal geselecteerde investeringen	selectiebedrag (euro)
2018	2.214	22.069.587
2019	2.730	29.726.143
2020	2.903	26.627.823
2021	2.272	32.344.707
2022(*)	1.723	15.409.448

(*) voor 2022 kunnen enkel de eerste 3 kwartalen in rekening gebracht worden

In 2022 is er dus een daling ten opzicht van 2021, wat te verklaren kan zijn door de stijgende onzekerheid over toekomstige bedrijfsopbrengsten, te wijten aan de fors stijgende energieprijzen. Maar een mogelijke verklaring kan natuurlijk ook zijn dat eenmaal een energiebesparende maatregel genomen is, dit nadien niet meer opnieuw hoeft te gebeuren.

2. Tot dusver organiseerde VLAIO drie systemen van leningen naar aanleiding van de recente economische crisissen. Naar aanleiding van de heropstartlening, die als doelstelling had om ondernemers terug te helpen opstarten na de Corona-lock downs en liep tot september 2021, kende VLAIO 1.201 leningen toe voor een bedrag van 105 miljoen euro.

De eerste fase van de Overbruggingslening tussen maart 2022 en 1 juli 2022 had eveneens als doelstelling om ondernemingen doorheen de aanhoudende COVID-periode te helpen. Er werden 1.015 leningen toegekend voor net iets meer dan 100 miljoen euro.

De Overbruggingslening Oekraïne kan aangevraagd worden sinds 1 augustus en heeft als doelstelling om ondernemingen te helpen de gevolgen van de oorlog in Oekraïne te dragen, inclusief de daaruit volgende inflatie en energiekosten. Op 14 oktober 2022 werden 432 leningen aangevraagd voor een bedrag van 51,9 miljoen euro. Daarvan werden er 161 goedgekeurd voor een bedrag van 20,5 miljoen euro. 211 aanvragen werden negatief beslist of geannuleerd voor een bedrag van 21,8 miljoen euro. 60 aanvragen zijn nog in behandeling voor een bedrag van 9,5 miljoen euro.

Een vergelijking tussen de periodes is niet mogelijk aangezien het drie tijdelijke crisisinstrumenten betreft met een eigen focus.

3. In het tweede en derde kwartaal van 2022 werden in totaal 21 investeringen in energieschermen/schermdoeken geselecteerd, voor een selectiebedrag van 589.436 euro.
5 van de 21 investeringen zullen genieten van 10 procent extra steun omwille van de jonge bedrijfsleider.
Zowel het aantal aanvragen als het aangemelde investeringsbedrag ligt in de lijn met de cijfers van de voorgaande jaren.
4. In tabel 1 tot en met 3 worden per provincie een evolutie van het aantal bedrijven met paprika, komkommer en courgette onder beschutting gegeven. Er is geen info of het hier om al dan niet verwarmde teelten gaat. Dit zijn cijfers op basis van de resultaten van de landbouwenquête van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium). Door een aantal wijzigingen in de manier van gegevens verzamelen door Statbel tussen 2010 en 2013, moeten deze evoluties met de nodige voorzichtigheid bekeken worden. Omdat het aantal bedrijven in bepaalde provincies te laag is wordt enkel de provincie met het hoogst aantal bedrijven gegeven. Voor paprika en komkommer is dit Antwerpen voor courgette is dit West-Vlaanderen.
Voor paprika kan omwille van het lage aantal in de overige provincies tussen 2013 en 2017, geen opdeling per provincie gemaakt worden.
Bij komkommer is het grootste aandeel bedrijven van de overige provincies gevestigd in West-Vlaanderen. Bij courgette is het grootste deel van de bedrijven van de overige provincies gevestigd in Antwerpen.
Aangezien een bedrijf meerdere van deze gewassen kan telen, mogen de aantallen uit deze 3 tabellen niet opgeteld worden.

Tabel 1. Aantal bedrijven met paprika onder beschutting, Vlaanderen, Antwerpen en overige provincies, 2005 – 2021

	Vlaanderen	Antwerpen	Andere Vlaamse provincies
2005	110	65	45
2006	97	53	44
2007	94	55	39
2008	82	49	33
2009	85	46	39
2010	81	41	40
2011	61	33	28
2012	57	33	24
2013	27	NB	NB
2014	25	NB	NB
2015	22	NB	NB
2016	24	NB	NB
2017	24	NB	NB
2018	27	21	6
2019	25	16	9
2020	27	20	7
2021	30	22	8

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium)

Tabel 2. Aantal bedrijven met komkommer onder beschutting, Vlaanderen, Antwerpen en overige provincies, 2005 – 2021

	Vlaanderen	Antwerpen	Andere Vlaamse provincies
2005	120	44	76
2006	119	42	77
2007	120	40	80
2008	101	37	64
2009	85	28	57
2010	86	28	58
2011	55	19	36
2012	42	10	32
2013	15	9	6
2014	13	9	4
2015	14	8	6
2016	16	8	8
2017	17	10	7
2018	20	8	12
2019	24	13	11
2020	35	17	18
2021	37	16	21

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium)

Tabel 3. Aantal bedrijven met courgettes onder beschutting, Vlaanderen, West-Vlaanderen en overige provincies, 2005 – 2021

	Vlaanderen	West-Vlaanderen	Andere Vlaamse provincies
2005	84	53	31
2006	86	54	32
2007	92	59	33
2008	98	63	35
2009	94	62	32
2010	88	57	31
2011	65	49	16
2012	77	55	22
2013	38	28	10
2014	46	36	10
2015	48	37	11
2016	54	42	12
2017	54	41	13
2018	53	40	13
2019	51	39	12
2020	62	49	13

2021	62	46	16
------	----	----	----

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium)

5. In tabel 4 wordt de productiehoeveelheid in ton paprika en komkommer (beschutte teelt) voor België van 2005 tot en met 2021 weergegeven. Deze gegevens zijn niet beschikbaar per regio of per provincie. Voor courgette (beschutte teelt) zijn hier geen gegevens beschikbaar.

Tabel 4. Vermarktbaar productiehoeveelheid paprika en komkommer (beschutte teelt) in ton, België, 2005-2021

	productiehoeveelheid (ton) paprika België	productiehoeveelheid (ton) komkommer België
2005	19400	22860
2006	23490	20440
2007	22560	22660
2008	24240	19240
2009	27270	19820
2010	27840	27300
2011	24300	18700
2012	25480	20100
2013	22680	17400
2014	25200	17590
2015	25480	16850
2016	27048	23580
2017	27600	25530
2018	26040	24490
2019	26600	27470
2020	25250	27638
2021	27250	32037

Bron: VBT – definitieve oogstramingen

6. Tabel 5 geeft een overzicht van de Vlaamse invoer van verse komkommers, paprika's en courgettes voor de periode 2014-2021. De Vlaamse cijfers zijn beschikbaar vanaf 2014. Enkel de cijfers voor verse komkommers worden gegeven omdat er slechts twee codes van verwerkte producten zijn voor deze specifieke producten (voor paprika) en deze zijn amper 0,5% à 1% in verband met de in- en uitvoerwaarde van de verse producten.

Tabel 5. Vlaamse invoer van komkommers, paprika's en courgettes, in kg, 2014 – 2021

	komkommer	paprika	courgette	totaal
2014	54.174.450	33.354.167	11.788.204	99.316.821
2015	74.106.740	38.636.525	10.190.698	122.933.963
2016	87.323.692	39.071.355	12.123.562	138.518.609
2017	79.207.841	44.025.346	11.713.012	134.946.199
2018	67.557.080	43.911.244	13.010.617	124.478.941
2019	65.530.556	44.587.516	14.682.755	124.800.827

2020	64.201.518	47.796.703	15.241.824	127.240.045
2021	63.342.722	49.136.201	19.288.947	131.767.870

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Nationale bank van België

Tabel 6 geeft een overzicht van de voornaamste handelspartners voor de Vlaamse invoer van verse komkommers, paprika's en courgettes voor de periode 2014-2021. De Vlaamse cijfers zijn beschikbaar vanaf 2014.

Tabel 6. Aandeel van de belangrijkste handelspartners in de Vlaamse invoer van komkommers, paprika's en courgettes, in %, 2014 – 2021

	komkommer	paprika	courgette	totaal
Nederland	91%	75%	28%	79%
Spanje	7%	20%	57%	17%
Duitsland	1%	2%	5%	2%
Frankrijk	0%	1%	8%	1%
Turkije	0%	1%	1%	0%
overige landen	0%	2%	2%	1%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Nationale bank van België

7. Tabel 7 geeft een overzicht van de Vlaamse uitvoer van verse komkommers, paprika's en courgettes voor de periode 2014-2021. De Vlaamse cijfers zijn beschikbaar vanaf 2014.

Tabel 7. Vlaamse uitvoer van komkommers, paprika's en courgettes, in kg, 2014 – 2021

	komkommer	paprika	courgette	totaal
2014	38.277.380	29.001.543	8.743.229	76.022.152
2015	55.066.266	35.883.978	8.673.140	99.623.384
2016	62.564.553	33.992.011	8.914.443	105.471.007
2017	56.107.804	37.837.814	10.886.982	104.832.600
2018	50.350.797	33.143.660	8.013.363	91.507.820
2019	49.114.212	29.967.126	8.329.372	87.410.710
2020	44.724.691	31.333.424	6.753.754	82.811.869
2021	47.266.653	35.550.950	7.249.115	90.066.718

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Nationale bank van België

Tabel 8 geeft een overzicht van de voornaamste handelspartners voor de Vlaamse uitvoer van verse komkommers, paprika's en courgettes voor de periode 2014-2021. De Vlaamse cijfers zijn beschikbaar vanaf 2014.

Tabel 8. Aandeel van de belangrijkste handelspartners in de Vlaamse uitvoer van komkommers, paprika's en courgettes, in %, 2014 – 2021

	komkommer	paprika	courgette	totaal
Nederland	47%	47%	40%	47%
Spanje	40%	20%	24%	31%
Duitsland	9%	14%	22%	12%
Frankrijk	0%	9%	5%	4%

Turkije	3%	2%	5%	3%
overige landen	1%	8%	4%	4%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Nationale bank van België

8. Uit deze cijfers blijken enkele grote lijnen. Sinds 2005 is het aantal bedrijven dat paprika en komkommers teelt sterk gedaald. Als je dit combineert met de vermarktbare productie dan zie je dat ze niet gedaald is, maar zelfs gestegen. Dit toont dat er in deze periode een schaalvergroting in die sectoren is opgetreden. Bij courgette speelt dit minder een rol. Je merkt daar dat het aantal bedrijven minder gedaald is. Voor de volumes zijn geen cijfers beschikbaar, maar courgette wordt vaak in combinatie met andere teelten in de serre geteeld (en dan vooral voorjaar of najaar; niet in volle winter). Redenen voor de schaalvergroting bij komkommer en paprika, die wel jaarrondteelten zijn, situeren zich in een vorige energiecrisis waar bedrijven grote investeringen moesten doen om de energiekost betaalbaar te houden. Om die investeringen te kunnen afschrijven, drong schaalvergroting zich aan. Anderzijds is productie ook gestegen door betere rassen, betere teelttechniek, ...

Kijken we naar de handelsbalans, dan zien we dat we nog steeds meer van deze groenten importeren dan exporteren. Wellicht zal er daar een seizoenseffect spelen. Wij exporteren meer in de zomer en importeren meer in de winter. Daarnaast zie je dat de voornaamste handelspartners onze buurlanden zijn aangevuld met Spanje. Spanje neemt in de zomer meer af omdat men daar niet kan telen op dat moment en levert ons groenten in de winter omdat wij dan minder productie hebben.

Wat we leren uit deze evolutie is dat de vorige energiecrisis en de maatregelen die de bedrijven ervoor moesten nemen, geleid hebben tot schaalvergroting, maar met de keerzijde dat een aandeel bedrijven daarin niet mee kon. Sommigen zijn uitgestapt, anderen zijn naar een andere teelt overgeschakeld. We moeten in deze nieuwe energiecrisis dus oplossingen en een kader zoeken dat zo veel mogelijk bedrijven de kans geeft om door te gaan, hetzij met hun huidige teelt, hetzij met een andere teelt.

Tuinbouwbedrijven zijn ondernemers die zelf de keuzes doorheen hun loopbaan maken. Ik kan hen wel enkele handvaten aanbieden. Zo is er de verhoogde VLIF-steun voor energiebesparende maatregelen waardoor er nu 40% (en voor jongeren dus zelfs 50%) in plaats van 30% steun kan bekomen worden. Ook blijven we inzetten op de ondersteuning van onderzoek die uiteindelijk moet leiden tot een klimaatneutrale serre.